

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет права та міжнародних відносин

**НАУКОВІ РОЗВІДКИ З АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ
ПУБЛІЧНОГО ТА ПРИВАТНОГО ПРАВА**

Матеріали
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
(Київ, 24 квітня 2020 року)

УДК 340.1

Наукові розвідки з актуальних проблем публічного та приватного права: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 24 квітня 2020 року) – Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. – 207 с.

У матеріалах III Всеукраїнської науково-практичної конференції висвітлено широкий спектр питань, пов'язаних із актуальними проблемами теорії і практики публічного та приватного права. На основі аналізу вітчизняного та міжнародного досвіду розглянуто шляхи вирішення завдань сьогодення у згаданих галузях, надано обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства.

Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції адресовано вченим, практикам, адвокатам, нотаріусам, аспірантам (ад'юнктам), слухачам магістратури, студентам вищих навчальних закладів, а також усім, хто цікавиться проблемами теорії та практики публічного та приватного права

Матеріали подано в авторській редакції. Редакційна колегія не завжди поділяє висловлені позиції та не несе відповідальності за їх зміст

УДК 340.1

Паламарчук І. В. <i>Щодо особливостей та видів публічного правонаступництва</i>	155
Пентіло Д. В. <i>Проблематика визначення поняття бренду. Бренд як об'єкт інтелектуальної власності</i>	159
Примаченко К. В. <i>Особливості організації місцевого самоврядування в місті Києві</i>	162
Сергієнко Н. А. <i>Деякі питання виконання зобов'язань в умовах карантину</i>	167
Скакун Н. В. <i>Розвиток та особливості запровадження діяльності медіаторів в Україні</i>	171
Солонович А. А. <i>Реформування місцевого оподаткування в Україні: досвід Італії</i>	176
Удовенко Ж. В., Заєць В. І. <i>Невтручання в особисте та сімейне життя під час судового розгляду</i>	181
Хатнюк Н. С. <i>Актуальні питання запровадження нових місцевих податків та зборів: правовий аспект</i>	185
Чоборяк Х. В. <i>Обмежувальні заходи. заборона перебувати в місці спільного проживання з особою, яка постраждала від домашнього насильства</i>	193
Яковлєва В. Є. <i>Перспективи впровадження інституту медіації в Україні</i>	201

повторюючи, що стаття 13 не може тлумачитися, як вимога про засіб правового захисту від стану внутрішнього законодавства.

Відповідаючи на питання, чи може судовий розгляд бути без втручання в особисте та приватне життя, важко сказати, - ні, але повинні існувати обмеження, щоб сторони не виходили за межі приписів законів, хоча, наша головна проблема не в тому чи існують певні межі, а саме в їх дотриманні, тож треба працювати в обох цих напрямках.

Хатнюк Н. С., професор кафедри публічного та приватного права факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка, д.ю.н., доцент

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування повністю залежить від формування механізму забезпечення власними фінансовими ресурсами регіонів. На сьогоднішній день місцеві бюджети залишаються незабезпеченими достатнім обсягом фінансів, що є перешкодою для ефективного функціонування місцевих органів влади. Основними джерелами доходів місцевих бюджетів повинні стати місцеві податки та збори, тому що саме вони можуть забезпечити фінансову спроможність місцевих бюджетів. Удосконалення системи формування місцевих бюджетів в Україні неможливо здійснити без використання зарубіжного досвіду формування власних доходів місцевих бюджетів. Місцеві податки та збори у деяких європейських державах є основою дохідної частини місцевих бюджетів. У зв'язку з цим на сьогодні є надзвичайно важливим вивчення досвіду зарубіжних країн з цього питання та його впровадження у сфері використання місцевих податків в Україні.

Проблемам забезпечення фінансової самостійності місцевих бюджетів та вивченню світового досвіду з цього питання присвятили свої дослідження такі вчені, як І. Букина [1], С.В. Богачов, Р.А. Джабраїлов, О.А. Івашко [2], О.М.

Пастернак [3], В.В. Рибак, В.А. Устименко та інші. Однак, незважаючи на те, що вченими вже досліджено багато питань у цій сфері, дослідження особливостей функціонування систем місцевого оподаткування зарубіжних країн потребують подальшого вивчення з метою вдосконалення та упровадження цього досвіду для України.

Органи місцевого самоврядування по винні володіти власними фінансовими джерелами, яких має бути достатньо для того, щоб вони були спроможні управляти економічною та соціальною сферами на своїй території, адже з місцевих бюджетів здійснюється фінансування закладів освіти, охорони здоров'я, культури, здійснюються видатки на соціальне забезпечення населення. Також органи місцевого врядування повинні мати повноваження самостійно управляти податками та іншими обов'язковими платежами, які стягуються до відповідного бюджету. Проблеми становлення інституту самостійних місцевих бюджетів в Україні не можна розв'язати без використання зарубіжного досвіду.

Досвід формування місцевих бюджетів у зарубіжних країнах свідчить про те, що роль власних джерел наповнення місцевих бюджетів неодмінно повинна зростати. Доходи місцевих бюджетів у різних країнах формуються по-різному. Про те можна констатувати, що джерела наповнення дохідної частини місцевих бюджетів скла даються із податкових та неподаткових надходжень, субсидій та дотацій з центрального бюджету та позик (кредитів). Але одним із найважливіших джерел доходів місцевих бюджетів є податки. Необхідно зазначити, що у різних країнах існує різна кількість податків та зборів. Цікавим є досвід Великої Британії у сфері місцевого оподаткування: тут функціонує лише один місцевий податок, він справляється з нерухомого майна. В інших країнах кількість місцевих податків значно більша: у Німеччині — близько 45, Франції — понад 50, в Італії — понад 70, у Бельгії — понад 100 податків і зборів [1].

У розвинених країнах, за даними О.А. Івашко, множинність місцевих податків розподіляється за такими групами: • прями реальні податки: на рухоме і нерухоме майно, землю, з власників транспортних засобів, промисловий,

екологічний тощо; • прями податки на доходи: фізичних і юридичних осіб, спадщини, дарування; • непрямі податки на продаж: акцизи на бензин, тютюн, спиртні напої, на роздрібний продаж тощо; • збори і мита: на прибирання та вивіз сміття, за паркування автотранспорту, за полювання і риболовлю, з власників собак, за видачу ліцензій і посвідчень, послуги цвинтарів тощо [2, с. 41].

Основними складовими фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування є:

- доходи місцевих бюджетів – посідають провідне місце у складі фінансових ресурсів, абсолютні обсяги яких постійно зростають. Практичне втілення положень Бюджетного кодексу сприяло зміцненню дохідної бази місцевих бюджетів, збільшенню частки власних доходів у її складі, запровадження прозорих та об'єктивних процедур надання бюджетних трансфертів. Такі зміни позитивно вплинули на процес формування фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.

Найбільше фіскальне значення для місцевих бюджетів мають загальнодержавні податки (податок з доходів фізичних осіб, плата за землю, податок із власників транспортних засобів, єдиний податок з суб'єктів підприємницької діяльності, плата за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності) та місцеві податки і збори. Серед неподаткових надходжень виокремлюються адміністративні збори і платежі, доходи від некомерційного продажу, в тому числі плата за оренду цілісних майнових комплексів, державне мито, а також власні надходження до бюджетних установ.

У складі доходів від операцій з капіталом важлива роль належить надходженням від продажу основного капіталу, землі й нематеріальних активів, що перебувають у комунальній власності.

У Франції до місцевих податків відносяться: туристичний збір, податок на сім'ю (податок на житло, земельний податок на будівлі і споруди), на землю, на професію, на прибирання території, на використання комунікацій, на продаж будівель.

В Естонії до основних джерел доходів місцевих бюджетів відносяться: місцеві (або муніципальні) податки, кредити, орендна плата за використання муніципальної власності, доходи від продажу муніципальної власності [1].

Основу системи місцевих бюджетів у Японії складають три види місцевих податків, що збираються муніципалітетами: підприємницький, корпоративний муніципальний, зрівнювальний.

Система місцевих бюджетів Швеції фінансується, в основному, за рахунок місцевого прибуткового податку, ставки цього податку варіюють від 28,9 до 34,2 %.

В Італії прибутковий податок повністю повертається з центральних фінансових установ до місцевих влад; податком на рекламу обкладаються рекламні оголошення та інші види реклами, які розміщено у громадських місцях. Розмір цього податку не однаковий, він залежить від фінансового стану муніципалітету, від виду та типу рекламної діяльності [6].

У Норвегії податок на нерухомість є місцевим — місцева влада має право самостійно встановлювати ставки податку на нерухоме майно в межах 0,2—0,7 % від вартості майна. Надалі хотілось би звернути увагу на те, що більшість країн світу використовують ще один податок, за рахунок якого можна було б розширити дохідну базу місцевих бюджетів, — це податок на нерухоме майно. Такий податок запроваджено досить давно, що має стати прикладом для нашої країни.

Цікавим є досвід Великої Британії, єдиної з країн Заходу, де податки на нерухоме майно забезпечують 100 % доходів місцевих бюджетів, які формуються за рахунок трьох основних джерел: муніципального податку, рентного збору з житлових приміщень, рентного збору з приміщень ділового призначення. Муніципальний податок у Великій Британії накладається на майно, призначене для житла, тобто будинки, квартири, бунгало, житлові фургони і яхти, незалежно від того, знаходяться вони у власності чи орендуються. Рентний збір із житлових приміщень — податок на доходи від здачі в найм житлових приміщень. Відрізняється від звичайного податку на доходи фізичних осіб лише походженням доходу та тим, що надходить до

місцевих бюджетів. Справляється на основі декларації за ставками від 10 до 40 %. Рентний збір із приміщень ділового призначення — аналог рентного збору з житлових приміщень, з тією лише різницею, що стосується приміщень, які використовуються з комерційною метою. Цей збір справляється на основі оцінної вартості приміщень, яку один раз на п'ять років визначає Valuation Office Agency, спираючись на динаміку ринкових цін на оренду [7, с. 78—79].

Важливим джерелом поповнення місцевих бюджетів у Німеччині є земельний податок, який сплачують власники нерухомості. Згідно з Законом ФРН «Про поземельний податок» об'єктами цього податку стають земельні ділянки в сільському та лісовому господарствах і земельні ділянки під забудову. Податком обкладається безпосередньо ділянка, на якій знаходиться об'єкт, та стягується він з вартості майна. Сума поземельного податку залежить від місцезнаходження ділянки, її розміру, тобто чим більше її оціночна вартість, тим більшою є сума поземельного податку. Нарахуванням та стягненням поземельного податку займаються органи місцевого самоврядування, а адміністрування його здійснюють податкові органи, до компетенції яких належить визначення бази оподаткування. Базою оподаткування цього податку є єдина розрахункова вартість об'єкта нерухомості [8, с. 191].

Становить інтерес досвід Іспанії, де відповідно до Закону «Про місцеві фінанси» місцеві органи влади стягують п'ять податків: на нерухомість, на бізнес, на транспортні засоби, на будівлі та податок на зростання вартості землі у містах. Перші три податки є загальнообов'язковими, а інші два можуть застосовуватися на розсуд місцевих органів влади. В усіх випадках місцева влада самостійно визначає розмір податкових ставок, але у встановлених законодавством межах [9, с. 164]. Власники житла сплачують на рік два податки: муніципальний (0,5—2 % від кадастрової вартості житла) та податок на майно (0,2—2,5 %). Базою для податку на майно може бути як кадастрова вартість об'єкта, так і його ринкова вартість. Кадастрова вартість податку на нерухомість визначається на державному рівні. Мерії та муніципалітети ставки податків встановлюють самостійно, але у рамках наявних лімітів — від 0,4 до 1 %. У Франції є податок на нерухомість, який охоплює різні види нерухомості, а

також використання цієї нерухомості у професійній діяльності. Ставки цих податків визначаються місцевими органами влади (генеральними та муніципальними радами) при формуванні бюджету на майбутній рік, але їхня величина не може перевищувати законодавчо встановленого максимуму. Земельний податок на забудовані ділянки у Франції стягується з усіх будівель, що знаходяться на території країни, а також ділянок, призначених для промислового або комерційного використання. При розрахунку податку враховуються самі будови і земельні ділянки, прилеглі до будови. Земельний податок на незабудовані ділянки у Франції справляється з власників і користувачів ділянок (юридичні та фізичні особи), що не підлягають обкладенню земельним податком на забудовані ділянки. Купівля нерухомості у Франції також підлягає оподаткуванню. Вид оподаткування при купівлі нерухомості залежить від того, яке це житло: первинне або вторинне. При придбанні нерухомості на вторинному ринку покупець сплачує податок на передачу нерухомості у розмірі 4,8 % вартості покупки (крім витрат на оформлення угоди). Одна частина цього податку (1,2 %) надходить в муніципалітет, інша — в департамент (3,6 %) [10, с. 164—166]. Значною є частка цього податку в місцевих бюджетах Іспанії, Франції — тут він складає близько 30—40 %, Румунії — 19, Латвії — 13, Литви — 11 %. У більшості країн Європи податок на майно є обов'язковим, так як власність є найважливішою базою оподаткування [11, с. 97].

У практиці зарубіжних країн податком на особисте майно обкладають майно фізичних осіб за вирахуванням зобов'язань, що виникають у зв'язку з володінням цим майном. За даними Л.Л. Жебчук, податок на особисте майно за єдиною ставкою сплачують у Бельгії (1 %), Данії (2 %), Німеччині (0,5 для приватних осіб, 0,6 % для корпорацій), Японії (1,4 %), а також Ісландії та Люксембурзі. Особливостями цього податку є досить висока межа оподаткованої бази, з якої починається оподаткування, а також широка мережа пільг. В Австрії ставка податку дорівнює близько 0,8 % на рік [12, с. 93]. Отже, цей податок має суттєву питому вагу у країнах Європейського Союзу. Що стосується частки цього податку у відсотках до ВВП, то в

середньому у країнах Європи він складає 2,1 %, причому у Великій Британії цей показник становить 4,2 % ВВП; Данії — 2,7; Польщі — 1,2; Франції — 1,1 % [13]. Що стосується практики використання податків на майно, то, досвід деяких зарубіжних країн міг би стати дуже корисним для України, він свідчить про те, що в цих країнах відбулась податкова реформа та є вагомими результати у цій сфері. З метою розробки напрямів щодо удосконалення формування місцевих бюджетів в Україні виконано розгляд та узагальнено досвід зарубіжних країн.

Грунтуючись на ньому, можна запропонувати такі дії щодо реформування інституту місцевих податків і зборів в Україні: 1) під час проведення бюджетної політики держава повинна оптимально поєднувати інтереси суспільства, окремих територій, підприємств і громадян; 2) посилити вплив місцевих податків і зборів у частині формування доходної бази місцевих бюджетів; 3) дозволити регулювати органам місцевого самоврядування на місцях ставки місцевих податків і зборів; 4) під час формування доходної бази місцевих бюджетів маємо врахувати в Україні досвід зарубіжних країн: у більшості з них податки на нерухомість надходять у місцеві бюджети і мають високу питому вагу у їх формуванні; 5) трансформувати актуальні та раціональні окремі види загальнодержавних податків та зборів у податкові надходження до місцевих бюджетів; 6) надати можливість органам місцевого самоврядування самостійно запроваджувати механізм справляння та певні види місцевих зборів, які допоможуть збільшити дохідність територіальної громади для задоволення власних соціальних та економічних потреб.

Таким чином підсумовуючи вищезазначене й ознайомившись з досвідом зарубіжних країн, вважаємо, що загальним стратегічним напрямом в Україні повинно стати посилення зацікавленості місцевих органів влади у зростанні ролі власного бюджетного потенціалу під час наповнення місцевих бюджетів. Для цього необхідно під час зменшення загальної кількості податків, що дасть змогу підвищити ефективність їх адміністрування, розширити перелік місцевих податків. До складу місцевих податків варто віднести податки, надходження від яких були б вагомими та мали постійний характер, як, наприклад, податок на

доходи фізичних осіб. Потрібно впровадити реально діючу систему оподаткування розкоші, яка, окрім того, що сприяла б наповненню бюджету, стала б гарантією соціальної справедливості, громадської злагоди у суспільстві. Необхідно вдосконалювати законодавчу базу щодо місцевого оподаткування, визначивши порядок обчислення та сплати місцевих податків, можливість відстрочки платежів, використання податкового кредиту. Обсяг місцевих податків має бути безпосередньо пов'язаний із рівнем надання місцевих послуг. Вкрай актуальним для України є пошук альтернативних джерел наповнення місцевих бюджетів через впровадження податкових зборів.

Список використаних джерел:

1. Адаменко І.П. Запровадження європейських стандартів у галузі місцевих фінансів в Україні / І.П. Адаменко // Наукові праці НДФІ. – 2007. - №3 (40). – С. 67-77.
2. Адміністративно-територіальна реформа в Україні: оптимальна модель : [монографія] / [за заг. ред. О.І. Соскіна]. — К. : Ін-т трансформації суспільства, 2007. — 288 с.
3. Бюджетний моніторинг. Аналіз виконання бюджету за 2016 рік / [В. Зубенко, І. Самчинська, А. Рудик та ін.] ; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження», USAID. – К., 2017. – 92 с.
4. Галкін В.М. Досвід місцевого самоврядування розвинутих країн та можливість застосування його в Україні [Електронний ресурс] / В.М. Галкін. — Режим доступу: <http://195.5.41.214/e-book/db/2007-1-2/doc/5/06.pdf>
5. Дмитровська В.С. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування [Електронний ресурс] В.С. Дмитровська. — Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Aprer/2008_4_2/50.pdf.
6. Жебчук Л.Л. Податок на нерухомість як елемент оподаткування особистих доходів населення / Л.Л. Жебчук // Наукові праці науково-дослідного фінансового інституту. — 2013. — № 3(64). — С. 90—97.
7. Музика-Стефанчук О. Декілька нарисів про місцеві бюджети в зарубіжних країнах // Науковий вісник Академії муніципального управління : зб. наук. праць. – К., 2010. - № 1.

8. Податкові системи зарубіжних держав : навч. посібник / В.Л. Андрущенко, З.С. Варналій, І.А. Прокопенко, Т.В. Тучак. — К. : Кондор-Видавництво, 2012. — 222 с.
9. Поляк А.В. Досвід місцевого оподаткування Німеччини та його використання в процесі реформування податкової системи України / А.В. Поляк // Вісник Запорізького національного університету. — 2014. — № 4(1). — С. 188—194.
10. Пастернак О.М. Імплементация закордонного досвіду у сфері муніципальних відносин /О.М. Пастернак [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/PORTAL/Soc_Gum/Pib/2012_1/PB-1/PB-1_9.pdf
11. Старецька Л.І. Місцеве самоврядування: оглядовий курс : [навч. прогр. для прац. місц. самоврядування ; книга 3] / Л.І. Старецька. — К., 2006. — 88 с.
12. Стефанчук Р. Зарубіжний досвід формування та функціонування місцевих бюджетів / Р. Стефанчук, О. Музика-Стефанчук // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. — 2010. — № 1. — С. 132–138.
13. Тулай О. Зарубіжний досвід функціонування місцевих бюджетів та можливість його імплементції у вітчизняну практику / О. Тулай [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/socgum/knp/121/knp121_93-97.pdf.

Чоборяк Х. В., студентка групи КЮс-2017-3 юридичного факультету Коледжу Університету Короля Данила

Науковий керівник:

Острогляд О. В., к.ю.н.

ОБМЕЖУВАЛЬНІ ЗАХОДИ. ЗАБОРОНА ПЕРЕБУВАТИ В МІСЦІ СПІЛЬНОГО ПРОЖИВАННЯ З ОСОБОЮ, ЯКА ПОСТРАЖДАЛА ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Верховною Радою України 6 грудня 2017 р. було прийнято Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про